List 2. Tečaj XL.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 11. januarja 1882.

Obseg: Nerodovitnost sadnega drevja. — Zasajajmo češnje! — Občni zbor kranjske kmetijske družbe dne 23. nov. 1881. (Dalje.) — Amerika našim poljskim pridelkom sila nevarna. (Dalje.) — Češki kralj Karol I. (Dalje.) — Pismo iz Amerike. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Nerodovitnost sadnega drevja.

Nerodovitnost sadnega drevja prihaja iz jako različnih vzrokov, in če hočemo tukaj pomagati, moramo najprej te vzroke preiskati. Ti so pa ali zunanji ali pa notranji, v organizmu drevesa ležeči.

Zunanji so: neznosnost ozračja, lege ali prsti za vsajeno vrsto (sorto); notranji pa: preveč pomnožena ali pa preveč oslabljena rast.

Če je ozračje in lega za eno vrsto neugodno, ne dozori les zadosti in cvetni popki večkrat zmrznejo, nadomestiti se mora z drugo za podnebne in zemeljske razmere boljšo vrsto.

Če tiči vzrok v nerodovitosti zemlje ali v prsti, se mora mokra zemlja osušiti, izmolzena in suha pa z boljšo prstjo ali s kompostom zmešati (obnovljenje ali občvrstenje zemlje), zraven je pa tudi treba pomagati z gnojenjem in pomlajenjem (cepljenjem). Prihaja pa nerodovitnost od preglobokе lege, kar se pogosto nahaja, je le redkokrat z odkopanjem zemlje mogoče vspešno pomoči. Če tako drevo ne stojí še čez 10 let, naj se obkoplje in prst okoli njega kolikor moč visoko nasuje.

Je pa nam vzroka nerodovitnosti v drevesu samem iskati in sicer najprej v premočnem gnanji, pomagajo malo globokeje (kakor navadne) zareze v skorjo debla in vej, kakor tudi odrezanje posameznih korenin poleti, in če bi bila zemlja prebujna, z nasajenjem hujšečih rastlin v bližini tacih debel (pesa, zelena). Pri oslabljenem življu pa pomaga najbolj pomlajenje krone, potem pa, ko mladike poženó gnojenje in izboljšanje prsti.

Pogost vzrok nerodovitnosti je pa tudi odpadanje cvetja pečkatega sadja. Nastane pa to vsled prehitro in premočno zraven cvetja razvijajočih se mladik, katere množino redilnih sokov posrkajo in tako cvetje prerastejo in zateró. Puščanje ali narezanje vej je najvspešnejša pomoč proti temu. Vsled tega ostane del soka v spodnjih vejnih delih, in mladike ne prerastejo cvetov.

V vrtih okoli hiš kaj pogosto vsled premočnega pognojenja sosednih gred, v katere segajo korenine, sadno drevje prebujno raste iz zaradi tega ne rodi. Tu je večkrat težko pomagati; sočivne grede se morajo gnojiti, da rodé, sadno drevje pa zaradi tega preveč žene. Pridružijo se pa tudi nevarne bolezni, kakor snet in rak ali mrazne lise, in zaradi tega posebno jablane in češnje v takih sočivnih vrtih slabo rodé. Veliko pomaga v takem slučaji obsipanje in mešanje prsti z zidno grobljo, še bolje je pa le hruške, češplje in slive nasajati namesto jablan in češenj.

Pogostokrat je pa tudi zemlja, v kateri drevje stojí, popolnem izmolzena; manjka torej živeža in zemeljske moči. Treba je tukaj drevesa močno obrezati in dobro očediti ter pognojiti s sekretnico, zmešano s pepelom in z vodo. Meseca julija in avgusta se ta gnojnica vliva v luknje, katere naj se pol metra globoke izkopljejo. Tri take luknje zadostujejo za eno drevo.

K.

Gospodarske izkušnje.

Zasajajmo češnje!

S tem napisom priporoča „Slov. Gospodar“ sajenje češnjevih dreves, katerih je po naših deželah pač res še premalo. Mi posnamemo iz tega spisa to-le, kar bo marsikateremu naših bralcev v poduk.

Češnjevo drevo je, kar se podnebja in zemlje tiče, med vsemi sadnimi drevesi najmanj izbirčno. Povsodi se more saditi, celó tam, kjer druga sadna drevesa ne rastejo ali le klavrno životarijo. In koliko je še prostora za nasad tega koristnega drevja!

Tu ne mislimo na rodovitna in zavetna tla, v katerih žlahtnejše sadje, ki več dobička vrže, lahko sadimo, tudi ne na zračne, pa ne prevetrovne visoke planjave, ki so tudi za druga sadna drevesa primernejša, tu mislimo le boij na rebra s plitvo prstjo, kjer kaj druzega ne rodí, kjer pa češnja vendar še shaja. Češnje niso ne, kar se zemlje tiče, izbirčne, pa tudi ne proti obnebju preobčutljive. S suhoparno, grobljasto zemljo so tudi še zadovoljne. Ce pa prst ni preplitva, tako, da morejo korenine globokeje zariti se, češnje zrastejo v mogočna drevesa in rodijo obilen in dober sad.

Pri zasajanji češenj je v prvo gledati na to, da se jame dosti velike izkopljejo in da korenine v zdravo, rahlo in rodovitno prst pridejo. Tako se mlado drevo lahko prime, močno zaraste in goste korenine požene, da prvo dobo srečno prestane, v kateri mladim češnjicam največ nevarnosti pretí. Vse močnejše korenine se prirežejo in poškodovane ali morda bolne do zdravega lesa porežejo. Pri tem delu mora prirezovalec paziti, da pridejo rezi na spodnjo stran.

Češnje naj se sadijo pomladanski čas. Jeseni se smejo le takrat saditi, kedar je nada, da se drevesce še tisto jesen prime in obkorenini. Kdor pa spomladi češnjeva drevesca zasaja, jih mora rano saditi, še predno stebla gnati začnó.

Nadalje se morajo, kolikor mogoče, malo prirezovati. Češnja neobrezana navadno lepšo krono nareja in zdravejša ostaja, nego ona, ki je bila obrezana.

Češnja se pri posajanji le takrat prireže, če bi se jej s tem lepša podoba dala, ali pa, če ima drevesce premalo korenin. Potlej se le tiste veje odrežejo, katere pregosto rastejo.

Visokodeblasta drevesa se po vrtih, ob cestah in po robeh in rebrih po 10—12 metrih vsaksebi posajajo; na polji med njivami pa 15—18 metrov.

Češnje se dajo tudi precepiti v boljše in rodovitnejše sorte. Vendar pa se more to le v taki starosti drevesa storiti, v kateri posamesne veje, na katerih se hoče cepiti, niso debelejše, ko 5 centimetrov v prerezu. Precepljenje se pa, kakor skušnje učé, najvspešnejše tako godi, da se najprej glavnejše veje pocepijo, postranske pa še le drugo in morda celó še le tretje leto.

Gospodarske novice.

Seme za pogozdovanje.

Štajarska kmetijska družba naznanja to-le:

Prihodnjo spomlad leta 1882. oddajo državne drevesnice v Celji, Bruku in Premstättenu, kakor do sedaj, drevesca za nagozdenje. Ubogi posestniki dobijo drevesca zastonj, vendar se morajo zavezati, da podarovana drevesca res na svoje goličave ponasadijo. Jednako brezplačno in proti istim pogojem dobijo tudi semena smrekovega, mecesnovega in borovega. Premožnejši plačajo toliko, kolikor drevesca in seme državo stanejo. Kdor hoče kaj več poizvedeti ali kaj imeti, ta naj se oglasi do 31. januarija 1882. pri c. kr. gozdarskih komisarjih v Mariboru in Judenburgu. Ubožniši posestniki morajo svoje uboštvo s spričevalom od svojega župana izpričati. Odgovorilo se jim bode do konec februarija leta 1882.

Občni zbor kranjske kmetijske družbe dne 23. novembra 1881.

(Dalje.)

Gospod Ogulin: Jaz predlagam, da se tudi danes ognemo berilu podrobnostih postavkov.

Gospod družbeni prvosednik: Očitalo se mi je, da presuverenski preskakujemo proračun. Ne dal bi rad povoda novemu takošnemu očitanju. Sploh ukrêni o tem slavni zbor. Prosim onih gospodov, kateri glasujejo za predlog gosp. Ogulina, da vzdignejo rokó. (Predlog se zavrže.) Prosim gosp. Brusa, prebrati posamezne postavke.

Gospod Brus: (prebere posamezne postavke računa.) Osmeljujem se opomniti, da je blagajnični ostanek 810 gold. 69 krajc. del se v proračun bodočega 1881. leta.

Gospod družbeni prvosednik: Prosim onih gospodov, kateri so zadovoljni s posameznimi postavki računa kakor tudi s skupno vsoto, da vzdignejo rokó. (Račun se potrdi.) Dalje opomnim, da je imovína družbena ostala nedotaknena znaša 34.573 gold. 83 kr., ako tudi se je vrednost Poljanskega vrta mnogo niže postavila, nego je v resnici. To v pojasnilo, da je družbena imovína, da si majhna, popolnoma se ohranila.

Prosim poročevalca gosp. Brusa, naj bere proračun za 1882. leto.

Gospod Brus: (prebere proračun dohodkov in troškov za 1882. leto po posameznih postavkih.) Dohodki znašajo 4673 gold. 46½ kr., in ako se odbijejo dohodkom troški 4657 gold. 49½ kr., kaže, ako temu proračunu ne pride kaj navskriž, da ostane koncem 1882. l. prebítek 15 gold. 97 kr.

Gospod družbeni prvosednik: Želí kdo besede o posameznih postavkih proračuna, tičočih se dohodkov?

Gospod vodja Dolenec ima besedo.

Vodja gosp. Dolenec: Pri dohodkih nahajam zapisano kot dohodke podkovske šole in živinozdravnišnice 613 gold. Usojam se vprašati, kako se je ta vsota še vpisala, ko je nam vendar vsem žalostna vest znana, da neha živinozdravnišnica naša po ukazu sl. kmetijskega ministerstva.

Gospod Brus: Proračun je bil uže prej sestavljen, predno je došel ukaz sl. c. kr. ministerstva kmetijstva, da ima na podkovski šoli nehati živinozdravniška šola.

Gospod družbeni prvosednik: Opomniti mi je, da se je izdal sl. c. kr. ministerstva ukaz o prenehanji živinozdravnišnice v naši podkovski šoli še le potem, ko se je bil uže določil proračun za 1882. leto.

Gospod Brus: Za podkovsko šolo plačuje ljubljanski mestni magistrat stanaríno za prostore, ki jej rabijo na družbenem vrtu. Ta je tu pač postavljen na prvo mesto dohodkov.

Gospod Luka Robič: Jaz moram opomniti, da podkovska šola še ostane in da le živinozdravske šole ne bode več. Podpora, katera je postavljena v dohodke proračuna za bodoče leto, je zatorej v prvi vrsti namenjena za podkovsko šolo.

Gospod družbeni prvosednik: Pojasnilo se je, da nastavljeni znesek za podkovsko šolo ni fikcija, temuč da se resnično porabi. Prosim zatorej onih gospodov, kateri bi imeli o pojasnilih, ki so jih čuli, še kaj opomniti, da se oglasijo za besedo. (Nihče se ne oglasi.) Zategadel prosim onih gospodov, kateri so zadovoljni z dohodki proračuna, da vzdignejo rokó. (Proračun o dohodkih se enoglasno sprejme.) Prosim poročevalca gospoda Brusa, da sedaj prebere namerjane troške proračuna za 1882. leto.

Poročevalec gospod Brus prebere troške po posameznih podrobnostnih postavkih.

Gospod družbeni prvosednik: Želí kateri gospodov besede o namerjanih troških proračuna? Kakor se vidi, nihče. Prosim zatorej onih gospodov, kateri te postavke potrdijo, naj vzdignejo rokó. (Troški proračuna se potrdijo.)

Gospod družbeni prvosednik (nadaljujoč): Izrekla se je želja, naj se dnevni red takó izpremení, da sedaj, ko nas je vseh še polno število, predno se prične posvetovanje o drugih točkah dnevnega reda, se vrši volitev prvosednika, tajnika in enega odbornika centralnega odbora na mesto udov, kateri imajo po pravilih izstopiti. Ako proti tej želji, katero smatram predlogom, ni nikacega ugovora, sprejmem ga kot potrjenega. (Predlog se sprejme.) Prosim zatorej, da se prične volitev funkcijonarjev. Gospod vodja Dolenec ima besedo.

Vodja gospod Dolenec: Jaz bi predlagal, da se prvosednikom in tajnikom izvolita dosedanja zaslužna gospoda per acclamationem. (Živahna pohvala in živelaklici.)

Gospod družbeni prvosednik: Opomniti mi je vendar, da je dvojiti o tem, če je z ozirom na družbena pravila, kjer se zahteva volitev po glasovnicah, dopuščena volitev per acclamationem, kakor se je pred-

lagalo, in prosil bi gospoda deželnega predsednika dobrotnega pojasnila o tem vprašanji, ako nima sl. vlada o tem postopanji pri volitvi nikacega pomisleka.

Gospod c. k. deželni predsednik: Glasovanje slavnega občnega zbora ima pokazati, bode li pri volitvi obeh najodličnejših funkcijonarjev družbenih sprejela družba kak drug način.

Gospod družbeni prvosednik: Opravilo pri volitvi z glasovnicama je čisto priprosto, zatorej bi po pojasnili visokočast. gospoda deželnega predsednika zaznamenoval volitev po glasovnicah za primerno. Zahvaljujem se uže sedaj gospodom za namerjano volitev, katera me ima na novo potrditi za šest let v moji službi, in kedar se zvrši, rad jo sprejmem.

Odkritosrčno povem, slavni zbor, iz vsega srca želím, ako bi v vseh zastopništvih naše dežele vladala edinost za nje blagostanje, kakor v naši družbi in v nje centralnem odboru. (Pohvala. Klici: Res je!) Gospod vodja Dolenec ima besedo.

Vodja gosp. Dolenec: Jaz mislim, da visokočastiti gosp. deželni predsednik Winkler ni nasprotoval mojemu predlogu za volitev po aklamaciji, nego samo rekel, naj se o njem glasuje.

Gospod c kr. deželni predsednik: Predloga nisem nikakoršnega stavil, ampak izrazil samo to, naj bi občni zbor glasoval o predlogu gospoda Dolenca.

(Dalje prihodnjič.)

Amerika našim poljskim pridelkom sila nevarna.

(Dalje.)

6. Amerikanska živinoreja in izvažanje živine.

Na zahodni strani Alegarskega gorovja med Meksiko, Kanado in vélikim oceanom je tako imenovano „svetovno živinsko dvorišče“, kjer se pridelava skoraj sama turšica, tam sploh imenovana „žito“, poglavitna krma za živinorejo.

Od leta 1840. do 1880. kaže se v živinoreji združenih severo-amerikanskih držav sledeči napredek; bilo je namreč:

	leta 1840.	leta 1880.
Konj	4 milijone	12·5 milijonov
Govedi	15 milijonov	34 „
Prešičev	26 „	35 „
Ovac	19 „	40 „

To kaže, da se je število živine pomnožilo za več kot po 100%, konji celó za več ko 200%; toda to še ni edini napredek; razun na pomnoženje števila gledali so Amerikanci tudi na zboljšanje plemen, ker hočejo imeti poleg najizvrstnejega orodja in strojev tudi najboljša plemena vsake živine. — Da so pri konjereji dohiteli uže Evropejce, kažejo njihove dirne zmage, katere so si s hitrostjo svojih konj priborili v Parizu in Londonu preteklega leta.

Enako skrbé za požlahnenje govedi z uvažanjem najboljše plemenske živine.

Po tamošnjih pašah pasejo se čede do 35.000 živinčet, ki se spoznavajo samo po vžganih znamenjih, kdo jim je lastnik, in katere se v zimskem času preganjajo v južneje kraje, da se prihranijo tudi stroški za hleva; kolikor bolj se pitajo, toliko bolj se pomikajo proti izhodni strani, in redno jih konečno priženó pastirji na konjih do železnic oziroma ladij, katere jih postavijo na trg, večidel v Chicago, od koder jih redno žive ali mrtve v Evropo prepeljavajo.

Največi znani govedorejec v državi Teksas ima 400 pastirjev z 2000 konji in 225.000 govedi, največa čeda ovac pa se redí na posestvu Albuquerque v novi Meksiki, katera šteje redno 500.000 repov.

7. Trgovina z mesom.

Pred nekaj časom izvažalo se je iz Amerike samo prešičevo meso in mast, pozneje različne konserve, posebno nasoljeno goveje meso, še le noveji čas pa se je pričelo izvažanje mesa v veliki meri in to posebno žive govedi in frišnega mesa. Koliki napredek je v tem oziru Amerika storila, kaže to, da se je l. 1830. svinjskega mesa izpeljalo samo za $2\frac{1}{2}$ milijona, leta 1880. pa za 170 milijonov gold.

Svinjereja goji se posebno v državah na levem bregu reke Mississippi: Ilinois, Jowa, Kentuky itd. Zdaj je Chicago glavni trg za prešiče in tam se jih je leta 1880. zaklalo 5 milijonov in 375 000, leta 1851. pa komaj 20.000. — Iz ravno imenovanega mesta poslalo se je leta 1878. svinjine za 162·6 milijonov gold.

Uvažanje svinjskega mesa je novejši čas v Evropi zeló padlo, ker so to Francoska, Nemška, Švicarska, Laška in Avstrijska zarad trihin, ki se neki v tem mesu večkrat nahajajo, prepovedale; vendar pa se je v preteklem letu, na pr. na Švicarskem, ta prepoved preklicala; Angleška pa se tej prepovedi ni pridružila, ker jej neki za 20—30% niža cena svinjine več veljá kakor varstvo domače svinjereje.

Pri nas se je to uvažanje prepovedalo še le dne 16. marcija 1881. leta, in s tem bil je rešen vsaj domač trg domačim pridelkom; toda na unanjih trgih se nam ni moč meriti z amerikansko ceno, in tudi upati ni, da bi si dobre trge švicarske, francoske in angleške še kedaj priborili.

8. Frišno meso in žive živali.

Posebno važnost pridobilo si je novejši čas izvažanje amerikanskega frišnega mesa in živih živali. Meseca februarja leta 1874. pripeljalo se je v Liverpool prvih 240 centov frišnega mesa od govedi zaklane v Kanadi ter se je prodajalo po 55 kr. kilo, drugo leto pričelo se je uže redno uvažanje na Angleško, in to je znašalo 1876. leta 151.636 met. centov ter je do leta 1879. skočilo na 195.390 met. centov in zdaj računajo, da se bo na Angleškem tako amerikansko goveje meso, kakoršno se na Dunaji plačuje kilo po 60—80 krajc., plačevalo po 54 kr.

Vožnina od živine in mesa na oceanskih ladijah padla je od leta 1878. do 1880. skoraj za polovico.

Vrednosti iz Amerike izpeljanih živih živali v zadnjih letih kažejo sledeče številke:

Izpeljalo se je vrednosti v milijonih gold. v zlatu:

	leta 1875	1876	1877	1878	1879	1880
Govedi za	2·2	2·25	3	7·8	16·75	26·7
Prešičev za	1·45	1·35	1·4	0·55	1·4	0·8
Konj „	0·5	0·45	0·6	1·6	1·5	1·35
Mul „	0 7	0·45	0·95	1	1·3	1·06
Ovac „	0·35	0·35	0·45	0·65	2·15	1·78
Kuretine „	0·1	0·05	0·05	0·1	0·05	0·03
Skupaj	5·3	4·9	6·15	11·7	23·15	31·72

Izvažanje živih živali poskočilo je tedaj v 6 letih za 498%.

(Dalje prih.)

Zgodovinske stvari.

Češki kralj Karol I.

Spisal Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

Zanemarjena kraljevina je Karola na veliko delavnost priganjala in začel je na vso moč skrbeti o tem,

*

da bi jej z novega lice osvetlil ter jo k poprejšnji sijajnosti povzdignil. Na vso moč prav so mu hodile pri tem skušnje, katerih je bil na Francoskem nabral, kajti ta zemlja je bila tistih dob v Evropi najbolje upravljena. Karol je pred vsem drugim delal na to, da bi moč in veljavo kraljevsko obnovil. Ko so mu tedaj stanovi za opravo primernega dvora velik sklad dovolili, obrnil je večino denarja na odkupljevanje gradov in posestev kraljevskih, tako da je še tistega leta na Češkem in Moravskem mnogo mest in gradov zopet kroni prispojil. Karol je veliko potoval po pokrajinah českih, moravskih in šlezkih, povsodi sam se prepričal, kaj se dela in kako, obnavljal je sodnije in vpeljal, kar je bilo potrebnega. Tako se je polagoma vračala v zemljo javna varnost, in ljudstvo je z ljubeznijo in z zaupanjem gledalo na vladarja, ki je tako močno skrbel o njegovem blagru.

Vsem se pa tako početje ni dopadalo, vzlasti ne onim, kateri so prejšnji nered v zemlji na svojo korist obračali, in to so bili poglavitno oni mnogi velikaši, kateri so dosedaj brez vse kazni zakone prelamljati smeli. No, tudi nje je umel Karol na svojo roko spraviti in si jih nakloniti. Okrajni uradi uže davno več niso bili podpora kraljevske moči, tako da je Karol previdel, da najbolje kaže, če vse to popolnem razpade. Zato je iskal podpore pri plemstvu. Vsak viši ali niži plemenitnik, kateri je svoje posestvo od kralja v fevd vzel, bil je izvzet iz navadnih okrajnih sodnij in je še vrh tega sam moč sodnjo nad svojimi podložniki prejel, ki je poprej ni imel. A zato se je zavezal tak plemič, da bode na klic kraljev s svojimi ljudmí vselej gotov. Tako je kraljevska moč v teh fevdnikih veliko podporo dobila. In ker so prava, ki jih je Karol podeljeval takim gospodom, kateri so hoteli kraljevski fevdniki biti, veča bila od dotičnih bremen, zato so premnogi hiteli, da v fevd vzamejo svoja posestva. Odslej so še bolj pešale okrajne gosposke, da so na zadnje konec vzele in fevdalstvo je na površje splavalo. Za fevdnike kraljevske pa je bila ustanovljena vlastna sodnija, dvorna nazvana, nekako takošna, kakoršna je bila za Otokarja II. tako zvana deželna sodnija.

Kmalu je dal Karol prenavljati tudi zanemarjeni sedež kraljev českih na gradu praškem. Na podrtinah starodavne palače je začel staviti do cela novo poslopje po okusu francoskem. Delo je šlo brzo od rok, in kedar so bile izgotovljene najpotrebniše stavbe in druge priprave, pripeljal je l. 1334. svojo mlado ženo na Česko. Karol namreč je bil uže davno zaročen z Blanko, sestro poznejega kralja francoskega Filipa VI., in sedaj, ko sta bila dovolj stara, bila sta tudi poročena. Blanka je bila od prebivalstva praškega slavno pozdravljena in si je kmalu s svojo lepoto in uljudnostjo občno ljubezen pridobila. Obžalovali pa so Čehi, da ni znala češki govoriti, nego samo francoski. Začela se je pač češčine učiti, ali še marljivejše se je učila nemščine, ker se je na dvoru najraje nemški govorilo. Tudi so sploh po vseh mestih českih veliko raji nemški kot češki govorili.

Leta 1335. je prišla nepričakovana novica iz Francoske, da se je kralj Janez v drugič oženil, in vzel Beatrico, hčer vojvode burbonskega. Na oslavljenje svatbe svoje je dal turnaj v Parizu, na katerem je pa bil tako ranjen, da je več mesecev ležal. Ravno ta čas se je omožila Janezova najmlajša hči Ana z Otonom, vojvodo avstrijskim. Svatovali so šumno v Znojmem, kajti Karol je goste, katerih je bilo mnogo došlo, sijajno gostil.

Na to je umrl Henrik koroški; cesar Ludovik in vojvoda avstrijski sta vsled medsebojnega dogovora gledala, da njegove zemlje med seboj razdelita, ne zmenivši se za Henrikovo hčer Marjeto, ki je bila z Janezom, drugim sinom kraljevim, omožena. Avstrijcem se je res posrečilo, da so Koroško osvojili, na Tirolskem pa nasprotnika nista mogla nič doseči, ker je ljudstvo zvesto ostalo.

Zaradi te zadeve je prišel kralj Janez poleti l. 1335. v Prago, in je tu koj proglasil vojsko na cesarja in vojvodo avstrijskega. Da bi pa od druge strani mir imel, pogovoril se je z lepa s kraljem ogerskim in s kraljem poljskim. Opustil je naslov „kralj poljski“, katerega so se bili češki vladarji od časa Vaclava II. povlastili, in Kazimir mu je za to obljubil 20.000 kop praških grošev. Kazimir je prišel v Prago, kjer so ga devet dni z vsakojakimi slavnostmi slavili. V tem času umrl je poslednji knez vratislavski Henrik VI., in kralj Janez je poslal svojega sina Karola na Šlezko, da bi v posest vzel njegovo zemljo, kar se je brez zadržka zgodilo.

Še vedno je povsodi bilo ljudí, katerim se razumno vladanje Karolovo ni dopadalo, vzlasti reševanje kroninih posestev je bilo na vso moč nepovoljno onim gospodom, kateri so mislili ta posestva za vselej v svojih rokah obdržati. Ti so v zvezi z luksenburškimi dvorniki Janezovimi natvezli lahkovernemu kralju, naj bode pozoren na svojega sina Karola, ki si pridobiva čedalje več posestev in privržencev. Če pojde tako naprej, bode s časom ves narod sebi naklonil, vzlasti ker po materi iz tako stare in slavne domače rodovine izhaja, in naposled bode njega kot tujca izgnal, in se sam na prestol vsedel. Kralj Janez jim je veroval, Karolu vladarstvo in vsa izplačana posestva vzel ter ga poslal na Tirolsko mlajemu bratu Janezu na pomoč. On sam pa se je tudi pripravljal na vojsko z Avstrijci. Denar si je dal nadreti po stari navadi od mest, samostanov in judov, celó iskati je dal po zakopanih zakladih v cerkvah, no jih ni našel.

Vojskovali so se najpreje na Avstrijskem, potem na Bavarskem, ali to vojevanje je bilo z večine le plenjenje zemlje, prave bitke niso bili. Med tem so se razprli s cesarjem tudi vojvode avstrijski, in ko je on od njih se ločil, začeli so se pogajati s kraljem Janezom, in naposled so se pomirili v Aniži dne 9. oktobra leta. Vsled tega dogovora so vojvode avstrijski obdržali Koroško, a so zato obljubili kralju plačati 10.000 griven ali mark srebra; Tirolska je ostala Marjeti in njenemu možu Ivanu. Ali sinovi kraljevi niso hoteli kar nič slišati o taki pogodbi in so trdili, da oče nikdar ni imel pravice Koroške odstopiti. Karol se je pozneje sicer dal pregovoriti, da je k pogodbi anižki tudi svoj pečat pritisnil, ali brat njegov Janez je temu še vedno oporekal.

Po sklenjenem miru se je kralj v Prago povrnil, kjer je začel z novega denar izžemati. Tudi je zastavil sreberne kipe dvanajsterih apostolov, s katerimi je bil dal Karol, nekaj na svoje stroške, in nekaj z darovi v škofiji praški nabranimi, grob sv. Vaclava olepšati.

Tega leta proti koncu decembra se je vzdignil kralj na novo križansko vojsko na Litvo, kamor ga je spremil tudi njen grof Karol, ki je bil po skončani vojski iz Tirolskega nazaj poklican, pa še drugi knezi in mnogi velikaši. Da-si je bila zima mehka, vendar vojska svojega namena ni dosegla. Ostre nočne megle tistih krajev so zeló pokvarile oči kralju. Začel se je koj v Vratislavi lečiti, ali francoski lečnik mu je bolezen le shujšal in vjezeni kralj ga je dal v Odri vtopiti. Dne 4. aprila l. 1337. se je povrnil kralj s sinom Karolom v Prago in je poklical lekarja arabskega. Ta pa si je dal preje zagotoviti svobodni odhod, da bi ga ne zadela osoda lekarja francoskega. No, tudi on ni mogel kralju pomagati, ki je na desno oko do cela oslepel. Ljudstvo je vse od kraja trdilo, da je to prav gotovo kazen božja za svetokrajo. (Dalje prih.)

Zabavne stvari.

Pismo iz Amerike.

(Dalje.)

Stopiva toraj v dvorano! Tu stojí več vratarjev, med njimi častitljiv možicelj s snežno belo brado in s palico v roki — morda znamenje njegove časti — kateri naju kaj ljubeznjivo od vseh strani ogleduje, če se bo li kmalu katerega roka pogreznila v žep, iskaje drobiža za plačanje vstopnine. Ko je prejel za vsacega 10 centov, hočeva naprej, toda kakor je videti, ta možicelj ni zastonj ratal star, marveč tudi skusil, da noben človek ni brez želodca. Zato ponuja nama lepe zelene listke, na katerih stojí, da si za 50 centov vsak lahko kupiva pravico, kositi ali večerjati tukaj. Zadovoljivši ga iz svojega žepa ideva naprej na levo. Prvo, kar tu zagledava, je gostilna, dobro obiskana, čeravno se tu ne dobi za piti ne vina, ne piva — le cider (jabolčni mošt), kajti — memogredé rečeno — oba naša častita škofa sta „temperenclarja“ in strogo katoličanom prepovedujeta, o tacih prilikah točiti opijančljivih pijač. Žejna, kakor sva, vzameva vsak po en „drink“ — počasi! Amerikanska šega je, da vsak, kdor pride v gostilno (salon), „treata“ (pogosti) vse navzoče goste, naj jih bo kolikor koli, vsacega s kozarcem pijače. — Tudi mi dva pogostiva navzoče, katerih je precejšnje število, in ko so naju tudi drugi „treatali“ s „cidrom“ in smodkami, — Vaše lahko jaz pokadim, — ideva naprej. Toda tu je zopet velika gnječa ljudi, kateri se smejaje in kričaje gnjetejo okolo nekake z zelenim blagom zagrnjene barake, v katero ne more videti nobeno oko. To je — voda. — Komaj so naju ribiška dekleta, katera imajo to vodo v „štantu“, vgledala, uže nama ponujajo palice za ribe loviti, vsaj ne stane več kot 10 centov za enkrat. „Well“, pa poskusiva, morda kaj prida vjameva. Prva Vi vržete trnik v vodo, iz katere je čuti uže naprej hihitanje deklet; ni treba dolgo čakati, uže lahko potegnete ribico iz vode. Velikansk smeh in vriš pričujočih, na trnik je pripeta majhna porcelanasta, poldrug palec dolga punčka, komaj en cent vredna; če še dalje lovite, dobite še kako zibelko, naprstnik itd. Mene dekleta uže bolje poznajo, za prvo ribo mi nataknejo na trnik volnato ponočno kapico, v katero je po vrhu vtaknena še ena smodka za 5 centov — vse mnogo več vredno kot 10 centov. — Druga riba, katero dobim, je — še hujši smeh in vriš — velika oblečena punca, katera sedi, hodi, joka, odpira usta in pije mleko in katero hoče vsak imeti. Toda ta je bila nalašč za me in najbolje je, nadaljevati svojo pot.

Prideva do „štantov“, kjer prodajajo amerikanska dekleta kot komiji „vse sorte“; kar le hočeva, dobiva tukaj, od najmanjega darilca za božič do gorke zimske obleke. Amerikanska dekleta se razumejo na to prodajanje in dobro vedó, česa potrebujeva, ne pustijo naju naprej, dokler jim nisva kaj odkupila.

Drugod zvoni nama na uho žvenk srebra, poglejva, kaj je. Vse se gnjete okolo velicega kolesa, pobarvanega s šestero raznimi barvami. Na mizi leži 6 majhnih loparjev istih barv kakor kolo. Šest osob kupi te male loparje po 25 centov, ena deklet, katere imajo to kolo v varstvu, požene isto močno. Ko kolo obstane, dobi tista oseba, ki ima lopar iste barve, katera je na najviši strani kolesa ostala, en dolar, ima namreč 75 centov dobička, a mora tudi druzih 5 soigralcev še pogostiti s pijačo, tako da ju pol dolarja dobička ostane. Na ta način ostane toraj tudi v kasi pri kolesu vsakokrat 50 centov. Ko sva tudi midva nekolikokrat dobila, a še večkrat zgubila, odtegneva se. Kretanje po dvorani naju je spehalo, podajva se toraj na „gefrorenes“; ta miza je skoraj najbolj obiskana, dasiravno na led ni vse tako navezano, marveč na odlične vabaške lepotice, katere strežejo ob tej mizi.

Ko sva tu gotova, sedeva malo na stranske klopi, a tu sva vrlo naletela. Dve drugi lepotici vabite naju na ostrige, surove ali kuhane, kakor jih imava rajši. Amerikanci zeló obrajtajo ostrige, tako da je bila ona miza skoraj zmerom zasedena. Zopet druga ponuja nama cvetlice, priporočevaje jih, češ, da so edine ob tem jesenskem času in najlepše; tretja zopet s „candijem“ (bonboni), Amerikancem tako priljubljenem; četrta s smodkami itd. A najhujše so one, katere prodajajo številke na razne stvari. Da bi se teh odrešila, ne da bi jim kaj odkupila, če več ne, vsaj vsaki eno številko, na to nama še misliti ni. In ne, da bi jih bilo malo, marveč ducat za ducatom prihajajo, vsaka ima kako drugo stvar. Še le, ko sva jih vse zadovoljila, dobiva mir. Porabila denarja nisva malo; najbolje je, da se vzame toliko sabo, kolikor je človek namenjen izdati, kajti če bi bila vzela vsak sto dolarjev sabo, bi jih bila tudi izdala. In ko hočeva iti iz dvorane, potegnejo naju dobri prijatelji nazaj; zdaj sva pri kolesu in zopet pri ribarenji, zdaj jeva ostrige, pijeva „treatani“, „cider“ itd., tako gre eno za drugim, dolar za dolarjem.

Gospá! Ni li to res prav amerikansko?

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Znižana vožnina* se je na prošnjo centralnega odbora štajarske kmetijske družbe dovolila od južne železnice vsem družbenikom kmetijske družbe štajarske, kateri se hočejo udeležiti stoletniške svečanosti za rajnim nadvojvodo Jovanom, utemeljiteljem ove družbe, pa 28. občnega zbora dne 19. in 20. januarija t. l. Najbrže dovolijo še druge železnice znižano vožnino. Zatoraj naj se vsi, ki se tega zborovanja hočejo udeležiti, precej oglasijo v uradnici kmetijske družbe (Graz, Hofgasse 8), da se jim dopošljejo še do pravega časa legitimacije ali izkazni listi, na katere dobijo vozne liste na železnici po znižani ceni.

* *Nekaj o računstvu.* Nekateri ljudje radi v loterijo stavijo ter vedno o terni sanjajo; da bi pa vedeli, kako težko je terno zadeti, gotovo bi se jim ohladilo upanje. Statistika je dokazala, da več ljudí strela ubije, nego terna osreči. Kdor hoče terno gotovo zadeti, mora staviti po matematični razvrstitvi vseh 90 številk 117.480 tern, ker je v 90 številkah toliko raznih tern. Ako bi dal na vsako terno le 10 krajc., moral bi staviti 11.748 gold. Proračunijo pa se terne tako le:

$$\frac{90 \times 89 \times 88}{1 \times 2 \times 3} = 117.480.$$

Kako človeka kak račun osupne, to naj kaže ta-le izgled. Vprašanje: Kolikokrat lahko sedeže premeni 10 osob, ki sedé pri eni mizi, predno pridejo vsi zopet na prvo mesto? Odgovor: 3 628.000krat! „To je nemogoče!“ — čujemo od mnozih strani, in vendar je popolnem resnično; matematično pravilo je tako-le:

$$10 \times 9 \times 8 \times 7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 \times 2 = 3{,}628.800.$$

Ako bi 10 osob vsak dan pri isti mizi sedelo, potrebovali bi 9388 let pri zamenjavanji sedežev. Da so tedaj začeli sedeže zamenjavati v Adamovih časih, še dandanes ne bi bili končali. „Ed.“

* *Razstava v Trstu*, kolikor se uže zdaj more soditi, bode sijajna. V vseh deželah, in vzlasti v tistih, ki imajo večo obrtnijo, zeló se za njo zanimajo, in posebni odbori za njo delujejo. Čas, oglasiti se za raz-

stavljenje katere stvari, podaljšal se je do dne 15. februarja. Cesar in cesarjevič Rudolf pošljeta mnogo izdelkov umetne obrtnije iz dvornega muzeja. — Iz Notranjskega se pa piše, da hočejo poslati izgledno lesnino, jaro pšenico in oves, sukno in platno. Tudi na Goriškem pripravljajo obrtniki izgledne izdelke. — Priprave za razstavo pri sv. Andreju delajo se z vso marljivostjo. Da se prostor razširi, zasul se je kos morja, in stavi se močen zid zoper navale morskega valovja.

„Ed.“

Naši dopisi.

V Gorici 8. jan. — Na novo leto oznanujejo pri nas po cerkvah število rojenih, umrlih in poročenih v preteklem letu. Bilo je tedaj rojenih v Gorici leta 1881.: v fari prvostolne cerkve možkega spôla 107, žensk. spola 74 otrok; v fari sv. Ignacija m. 96, ž. 82; v predmestni fari ss. Vida in Modesta (na Placúti) m. 47, ž. 65; v Podturnu (t. j. v predmestni fari sv. Roka) m. 42, ž. 46; skup 569. Umrlo jih je: v fari prvostolne cerkve m. 164, žensk. 156; (v teh dveh številkah pa so zapopadeni tudi mrliči možke in ženske bolnišnice usmiljenih bratov in usmiljenih sester); v fari sv. Ignacija m. 76, ž. 69; na Placúti m. 24, ž. 39; v Podturnu m. 32, ž. 31; skupaj 591. Poročenih je v prvostolni cerkvi parov 47, sv. Ignacija 39, na Placúti 25, v Podturnu 7; skupaj 118 parov. — Dne 3. t. m. je po kratki bolezni umrl župnik v bližnjem Solkanu, monsignor Franc Podreka, 68 let star. Bil je v Solkanu od l. 1864.; prej je služboval v Tominu, Volčah, Tribuši in Šempasu; bil je častni ključar papežev in častni konsistorijski svetovavec. Pogreb je bil 5. t. m.; udeležilo se ga je 20 duhovnikov; na grobu so peli čitalnični pevci — domači in nekateri vnanji. — Tukajšnji dekliški zavod šolskih sester „de Notre Dame“ je dosegel pravico javnosti. — „Slovenec“ (štev. 1. od 3. januarija t. l.) ima dopis „Iz (!) Goriškega“, kateri v marsičem potrjuje stari pregovor, „da ima vsaka glava svojo pamet“. Da-si ni moja dolžnost, popravljati, kar kdo v kateri časnik piše, ne morem si vendar kaj, da ne bi v omenjenem dopisu popravil tega-le stavka: „S to povišano učnino se namreč gg. profesorjem uže itak velika plača s 5letnimi dokladami množi.“ To ni resnično. Tudi kar gosp. dopisnik v opazki pravi, da ima neki letos vpokojeni profesor (duhovnik) 2300 gold. penzije, ni res; kar je pa ima, je postavna in zaslužena. — 6. t. m. zvečer je bil v gledišči koncêrt za mestne uboge, ki je donesel 644 gold., od katerih pa se morajo odbiti stroški za priprave. — Novoletnih odkupnih listkov je spečal magistrat samo 760 znašajočih 360 gold. (za uboge). — Laški šolski okraj (Gradiščanski) ima novega okrajnega nadzornika — ljudskega učitelja — Jož. Picha (= Pika). — Dne 14. t. m. bode v gledišči spet velik koncêrt, pa brez pomočnikov iz — Vidma, marveč tak, ki je tudi v slovenskem jeziku naznanjen po oglih. Donesek je namenjen zimski kuhinji. Zimski? Ne, letos nimamo zime. Danes imamo spet dan, da mu jih je malo enakih v letu. Še prelep je, in, če je res, kar trdi danes naš „Eco del Litorale“ (proti „Tribüne“-i), da na Primorskem „irredentar“-jev ni, bojim se, da nas spravi pod Italijo — italijansko podnebje.

S Šenturške gore 7. jan. — Dobro se še spominjam zanimivega pogovora med svojim hišnim gospodarjem in njegovim sosedom, kojega sem kot petošolec, ali poet, kakor smo takrat rekli, neko zimsko jutro prav pazno vlekel na svoje ubo. „Hudo, neznansko hudo zimo imamo letos“, potoži moj gospodar sosedu. „„Ni čuda, odgovori ta; poslušaj me le Janez! kaj ti bom povedal, potem ti bo gotovo jasno, zakaj imamo letos tako mrzlo zimo. Moj študent Tone, katerega dobro poznaš in tudi veš, da je s tvojimi vred uže v peti šoli, poučuje, ker je bistre glavice, nekaj študentov iz nižih šol. Nekega dné slišim ga razlagati jim, kar prej nisem vedel, da se naša zemlja noč in dan zavrtí okoli svoje osí, v 365 dneh in nekaj čez pa tudi še okoli solnca. Pripoveduje jim tudi, kako vsled tega vrtenja zemlje okoli solnca vrsté se štirje letni ćasi; zakaj je zdaj v severnih deželah, na pr. v ruski Sibiriji še veliko hujša zima kot tu pri nas itd. Veš Janez! mislim, da sem pravo zadel, ako trdim, da smo se na Rusko zasukali, ker imamo tako ledeno-mrzlo zimo.““ — „Bo kaj takega, Tone! bo, vsaj si človek tega nenavadno hudega mraza drugače razložiti ne more.“

Kako bi nek ta dva modrijana, ako bi še živela, letos modrovala, ko imamo tako mehko zimo, podobno prvim spomladanskim dnevom? Gotovo bi jo uganila, da smo se letos prav globoko tja dol na Laško zasukali. In zares! Kdo bi se bil nadejal v tem času tako prijetnih dni? Kdo mi bo verjel, da smo v naši okolici dva dni pred novim letom uže slišali kosa popevati, kar je znamenje, da njegovo ljubo ljubo tovaršico zlo srbi, uže gnjezditi. Da bi se njima pa le ne pripetilo, kar je naš slavni pesnik Vodnik „o kosu in brežnu“ tako šaljivo popeval. Sicer priroda uže precej cvetlic ponuja za svatovske venčke, kajti memo zadnjič imenovanih razcvetajo se spomladni petoprstnik (Potentilla verna), bele kurjice (Helleborus niger), tudi njih sestrica zelena kurjica (Helleborus viridis) je uže pririla iz ogrete zemlje; tudi dišeče vijolice so v popkih, ki se bodo pri tako ugodnem vremenu kmalu razpihnoli: toda kje je še ljubomila spomlad, oni veseli čas, pravega tičjega pirovanja? Dobro jo je tedaj v Vodnikovi pesmi mesec brezen konečno zasolil dobrovoljcu kosu, rekoč:

Kamor tvoja sla ti kaže,
Preveč nagel ne smeš bit'!
Stara pratka nam ne laže:
Brezen ima rep zavit. R.

Iz Dola pri Borovnici 9. jan. *(Odgovor ljublj. „Wochenblattu“.)* Ni sicer vreden ta umazani list, da bi se besede privoščil, in jaz bi res tega ne storil, ko bi se ta pritlikovec dotikal le moje osebe v svoji kritiki mojega dopisa od tod. Ker se je pa to drobno in suho revše spravilo nad vsem Slovencem priljubljeni list „Novice“ s člankom: „Wie das Landvolk belehrt wird“, se mi zdi primerno, vendar mu kaj pod nos dati. — Ta umazani list piše tako-le: „Zadnje „Novice“, katere, kakor znano, veljajo za prvi podučni list kmetu, od klerikalcev častene itd.“ Temu dostavim jaz, da ne le od „klerikalcev“, ampak gotovo tudi od „liberalcev“, če je med nami uže kak razloček; da bi pa jaz take, kot omenjeni pisec „Wochenblatta“, imel za „liberalce“, gotovo ne, za take moral bi se dobiti poseben izraz. Prestopimo k stvari. — Za sedaj naj le vprašam „L. W.“, kaj je on storil za poduk kmetu, kaj storil za njega napredek, s čem in kje se je skazal on ali njega pisci s svojo modrostjo v blagor in korist kmetijstva? Pač! skazoval se je in to pri vsaki priliki, ako je le mogoče bilo, kmeta napredek ovirati, „grabili“ so vse svoje modre moči skupaj ter zapirali kmetijstvu pot do napredka in blagostanja. — Ravno tako se spozna tudi v omenjenem članku, da piscu ni za blagor kmeta, pač pa nasprotno. Ako bi to ne bilo, ne zagovarjal bi škodljivih srn, katere niso druzega ko divje koze. Pomisli naj se, da grajščak, akoravno ima kmet v nje-

govem gozdu pašne pravice, bo dal domače, kmetove koze pri prvi priliki postreljati. Nasproti pa naj ubijem jaz — recimo s kolom — srno, bodi si na vrtu, travniku ali njivi, prepričal se bom kmalu, da sem storil velik, velik greh, za katerega se bom moral 2—4 meseca v luknji pokoriti, kar se prvemu za domačo kozo ne zgodi. — Če se pa morebiti vendar kje kdo dobi tako slep, da ne veruje, da srne v istini le premnogo škodujejo, naj pride sem, tu vpraša po dopisniku „Novic", rad mu bom to dokazal in ga o tem natanko prepričal. — Gospodje „Wochenblatta" pa tudi ne verjamejo, da bi bila lisica (če tudi ne povsem) za kmetijstvo koristna. V dokaz, da lisice polju res koristijo, naj navedem to-le: Pred kacimi 15—18 leti, dokler ni bilo v tej okolici izvrstnega zatirovalca te živali, ni se slišala pritožba tako pogosto o škodi, katero napravljajo miši po polji, kakor se to godí dandanes; tudi zajci niso po polji ali po drevesnicah toliko škode delali. Vse kaj druzega je pa sedaj, ko je lisica večinom zatrta in se nje sled redko nahaja, pač pa je videti sled škodljivih živali, kamor se človek obrne. — H koncu članka piše ta listič: „Meister Reinecke mag an solcher „Novice"-Weisheit seine Freude haben". Smešno res! prav lovsko, zato pa jaz rečem: „Meister-Jäger" sollte an „Meister-Reinecke", „Meister-Pec" oder „Isegrim", kakor tudi pri srnah — brez moje škode veselje vživati! — Po vsem tem dovoljujem si priporočiti „Wochenblattovcem", da skrbijo več za svojo modrost, kakor za „Novično", ker te uže shajajo ž njo, kar svedoči njih 39letni obstanek! „Wochenblatt" naj le skrbi za-se, da doživi vsaj toliko mesecev, kakor imajo „Novice" let, nas slovenske kmete naj pa pusti z našimi „Novicami" čisto pri miru.

Iz Ljubljane. (*Mestni odbor*) se po svoji večini jako čudno obnaša. Lansko leto je po predlogu dr. Suppana hotel kupiti kolizejsko kolibo, letos pa je v prvi seji sprejel predlog ravno tistega doktorja, da se ima prodati kresijsko poslopje (Bürgerspital). Zastonj so ugovarjali narodni odborniki, da je ta hiša največi in skoro edini zaklad, iz katerega se podpirajo onemogli meščani, da so njeni dohodki lepi in da je tak kapital varnejši od denarnega, — nemškutarji so sklenili, da se odsek pooblasti pozvedeti in ukreniti prodaj te hiše pod najugodnejšimi pogoji. Tako se ti gospodje v zadnjih mesecih svojega gospodarstva podvizajo zapraviti varno mestno premoženje, ker dobro vedó, da so ure gospodarstva njihovega na „rotovži" štete. Mi pa upamo, da se ta prodaja vsaj do letošnjih novih volitev ne bo izvršila; potem bo večina naša in tudi ta toliko vredna hiša ostane mestu ohranjena. — Vreme je v Ljubljani nenavadno lepo, le nekoliko je mraz pritisnil. Da bi le nemškutarska megla tudi zginila iz mesta!

— (*Iz seje družbe kmetijske*), ki je bila preteklo nedeljo 8. dne t. m., je „Novicam" došlo to poročilo: Došlo je nekaj prošenj zarad prodaje plemenne živine, katera bila je na dražbi kmetijske družbe kupljena, pa ni več za pleme. — Prošnja nekega društvenika, pogorelca, da bi mu družba brezplačno dala škuporeznico, ni se mogla vslišati, ker družba nima škuporeznic odveč in tudi ne denarne zaloge v ta namen. — Naznanilo vladino, da je imenovala gosp. E. Kramarja popotnega učitelja za poljedelstvo na Kranjskem ter vabilo, predložiti jej načrt instrukcije za-nj, oddá se v poročanje glavnemu odseku z nalogom, da naj se v instrukciji ozira na to, da bo popotni učenik predaval tudi v Ljubljani, tako, da bo moč vdeležiti se poduka tudi bogoslovcem in učiteljskim pripravnikom. — Po nasvetu dr. Poklukarja sklene se tudi, za to naši deželi velevažno imenovanje v imenu poljedelcev c. kr. vladi izreči gorko zahvalo kmetijske družbe. — Gospod podpredsednik J. Sevnig ter poleg njega gospod vitez Gutmannstha! in g. P. Lasnik naprosijo se kmetijsko družbo zastopati pri svečanosti 100letnega rojstnega dne pokojnega pokrovitelja našega kmetijstva, nadvojvode Janeza, katero praznuje v Gradcu 19. in 20. t. m. kmetijska družba štajarska. — Sklene se službo tajnikovo razpisati z obrokom do 31. marcija t. l. Vprašanju deželnega odbora, ali bi bila koristna postava, kakoršno ima česka dežela, zarad pokončavanj plevela „žide" med deteljo — se pritrdi, posebno, ako bi se postava res izvrševala. — Prošnja necega učitelja za podporo, da napravi čebelnjak, priporoči se deželnemu šolskemu svetu. — Zastopnika društva pri letošnjem shodu gozdarjev na Dunaji sklene se naprositi gosp. državnega poslanca V. Pfeiferja. — Naznani se izdanje ministerstva zarad kolekovanja obrtnijskih računov, kateri se predlagajo oblastnijam; po tem so po vsem koleka prosti vsi taki računi do svote 10 gold.; računi nad svoto 10 gold. pa se imajo kolekovati z računskim kolekom 1—5 krajc. in na to še kolekovati pobotnica s kolekom od pobotnic. — Gosp. misijonarju V. Lah-u v Bosni sklene se priskrbeti po pol litra hruševih in jabolčnih pešak. — Druga prošnja z Bohinja za smrekove rastike odstopi se gosp. gozdnemu nadzorniku. — V družbo sprejmejo se gg. popotni učitelj E. Kramar in posestnik Dežman z radoljške podružnice.

— (*K poročilu o seji močvirskega odbora v zadnjih „Novicah"*) došlo nam je od gospoda odbornika Janeza Borštnika pojasnilo, iz katerega, posebno zato, ker g. dopisnik sodi, da so njega zadevale besede našega poročila: „vstal je eden odličnejših odbornikov ter klical seboj še druge" — radi posnamemo sledeče rečne popravke: Gospod B. pritrjuje, da je odšel iz seje, ne pa, da bi bil on ali kdo drug katerega seboj klical, odšel pa da je še le, ko je od 9. do 10. ure in 10 minut čakal ter obupal, da se snide k sklepčnosti potrebno število odbornikov, vzrok odhoda pa da ni bilo osobno mrzenje. Konečno gospod dopisnik kot vzrok odhoda navaja to, da bi se 7 točk dnevnega reda ne bilo moglo povoljno rešiti v kratkem času od 10. do 12. ure ter zahteva bolj pogostih sej posebno zdaj, ko se inženirji vse poletje pripravljali gradiva za izdelavanje projekta.

Mi temu pojasnilu le malo besedi dostavljamo. Ker nas pri tem vprašanji vodi samo rečni ozir na zboljšanje močvirja, zato obsojamo vse osebne zapreke, ne da bi bili osebe imenovali, zato smo naglašali imenitno nalogo in veliko odgovornost gospodov odbornikov, in ako z našimi vrsticami tudi malo pripomoremo k veči vspešnosti odborovih sej, posebno pa k temu, da gosp. odborniki nikdar več zastonj, ker bi ne bili sklepčni, ne pridejo dolgo in težavno pot v mesto, zadovoljni bomo. Namena pa: imenitno nalogo močvirskega odbora po vsi svoji moči podpirati, se bodo „Novice" nepristransko in stanovitno držale. — Prihodnja seja odborova sklicana je na 17. dan t. m.

— (*Naznanilo in vabilo.*) Častitim društvenikom javlja podpisani odbor, da bodejo po odborovem sklepu do Vélike noči sledeče veselice in besede:

V soboto dne 14. januarja: ples,
v soboto dne 28. januarja: ples.
v soboto dne 4. februarja: sijajni ples,
v nedeljo dne 5. marca: 1. beseda,
v nedeljo dne 26. marca: 2. beseda.

Pri vseh teh veselicah imajo prost vstop le društveniki, k sijajnemu plesu dné 4. februarja pa smejo vpeljati tudi goste, kateri pa plačajo 1 gold. vstopnine. — Pri plesih svira c. k. vojaška godba. — Začetek vselej ob 8. uri.

Odbor čitalnični.

— (*V ljubljanskem gledišči*) se je na sv. treh Kraljev dan kazala po J. Ogrincu poslovenjena igra „na „Osojah". Igrali so vsi prav dobro in tudi gledišče je bilo polno. Za obširneje poročilo nam je zmanjkalo prostora.

— (*Društvo „Sokol"*) je imelo sv. treh Kraljev dan občni zbor, pri katerem so se obravnavale navadne društvene zadeve in je bil voljen za to leto odbor tako-le: za predsednika enoglasno dosedanji načelnik gosp. Fr. Ravnikar, za odbornike pa gospodje S. Nolli (podpredsednik), Geba, Mulaček, Legat, Kališnik, Kreč, Günter in Wölfling.

— (*Umrl*) je na svoji grajščini pri Kranji in bil včeraj v Ljubljani pokopan gospod baron Miha Zois, brat ranjcega blazega narodnjaka barona Antona Zoisa.

— (*Slike dr. Jan. Bleiweisa*), barvane in oljno tiskane, je naročil gosp. Kajzelj, steklar na Starem trgu v Ljubljani, iz Pariza. Veljale bodo po 4 gold. Ker g. Kajzelj ne vé, koliko jih bo potreboval, naj se blagovoli vsak, kdor hoče katero dobiti, oglasi pri njem prej ko prej. Slika bo lepa podoba in kinč za vsako sobo.

— (*Gospodarski odsek „Matice slovenske"*) imel je v soboto sejo, v kateri se je razgovarjal o oddaji stanovanj v Matični hiši na Bregu. Sklenilo se je stanovanje v prvem nadstropji skupno oddati in po listih objaviti, da naj se do sobote dne 14. t. m. pismeno oglasi, kdor bi ga rad imel. Dosedanja stanovnina bila je 350 goldinarjev.

— (*Okrajna cenilna komisija*) za okrajno glavarstvo, katera je imela nalog rešiti mnogo tisočev reklamacij proti postavljenim tarifom, imela je v ponedeljek zadnjo sejo in je končala svoje delo.

— (*Vesteneckova tožba*) zoper odgovornega vrednika časnika „Tribüne", ki je bil objavil poročilo litijskega župana o znanih ponočnih dogodkih v Litiji, se bode vršila 12. januarja pred porotno sodnijo dunajsko. Pri tej priliki utegnejo na dan priti marsikatere mikavne reči, ker je zatoženec sodniji naznanil, da hoče dokazati resnico vsega tega, kar je bilo pisanega zoper okrajnega glavarja Vestenecka. Za priče so poklicani tje dr. Poklukar, Svetec, Lapajne in dr.

— („*Zur Länderbank-Debatte*") imenuje se ravnokar nam došla brošurica, v kateri se vsem zvijačam in neresnicam, ki so jih levičarski govorniki Herbst, Tomaszcuk in Neuwirth pri tej debati v svoje govore vpletli, nasproti stavijo resnična dejanja in razmere omenjene banke in njenih opravil, iz katerih se vsa puhlost teh govorov jasno kaže. — „Kakor bi bilo zapeljivo" — sklepa pisatelj — „meje nasprotnega trjenja in nasproti mu stavljenega resničnega čina prekoračiti, vendar smo se tega z namenom ogibali; prepira ne iščemo, samo resnici smo hoteli pomagati na dan."

— (*Zadnji živinski sejem*) v Ljubljani je bil precej živahen, a živina ni imela prave cene; le prešiče kupujejo posebno Bavarci — tako, da je cena velikih prešičev poskočila uže do 24 ali 25 kr. stari funt. Na gorenje kraje iz dežele se je od lanskega leta do zdaj izvozilo uže okoli 6000 prešičev.

Naznanilo.

Kdor se še ni naročil na Ruski lan, naj se oglasí zadnji čas do Svečnice.

Novičar iz tujih in domačih dežel.

Z Dunaja. — Državni zbor, ki se snide 20. t. m., bo med drugim kmaln lotil se vredjenja (oziroma zboljšanja) duhovenske plače. Po vladnem predlogu bo najviša plača župnikom po 1800 in 1600 gold., najviša plača kaplanom pa po 600 in 500 gold., najniža 400 gold. Razprava bo živahna, ker se bodo liberalci gotovo vpirali, vsakemu zboljšanji duhovenske plače.

Koroško. — Učiteljski izkaz za Koroško kaže, da je ljudskih šol tu samo nemških 248, slovensko-nemških (to je takih, v katerih se slovenski otroci ponemčujejo), pa 93. Koliko pa je slovenskih? Čisto nobene za več ko 120.000 slovenskih prebivalcev. Pa koroški nemški zagrizenci tožijo, da se zatira — nemštvo!

Iz Trsta. — Volitev za državni zbor namesto dr. Rablna v drugem mestnem volilnem razredu bo dne 1. februarja.

Iz Dalmacije. Po hribih nekaj vre, posebno v Hercegovini je velik nemir. Zanesljivih poročil pa še ni o tem, ali so uporniki navadne tolovajske čete, ali pa z našo vlado nezadovoljni prebivalci druzih stanov. Pozornost vlade je uže obrnjena na te nemire, posebno kar so bili ubiti štirje žandarji; pričakovati je, da se bodo homatije poravnale ali upor zadušil če treba, s silo, tako da ne bo dolgotrajnih prask in prelivanja krvi. Črnagora je izrekla, da upornikom ne bo dajala nobene zaslombe, in če se v Bosno in Hercegovino in Dalmacijo pošlje zadostna vojaška moč, bo morda upor naglo zadušen, ako ne velja naši vpravi.

Nemčija. Iz Berolina. — Uradni list „Reichsanzeiger" prinaša razpis cesarjev podpisan tudi po knezu Bismarku, od dne 4. t. m., kateri bo vzbujal pozornost politikov po vsem omikanem svetu. V tem razpisu povdarja se v prvi vrsti samostalnost ustavnih pravic kraljevih, zgodovinske razmere med kraljem in ljudstvom, potem pa nadaljuje: „Moja volja je tedaj, da se tako na Pruskem, kakor v zakonodavnih zborih države nad mojim in mojih naslednikov pravico, da osebno vodijo politiko moje vlade, nikakoršni dvom ne dopušča ter se menjenju oporeka, kakor da bi bila na Pruskem zmiraj obstoječa, v členu 43. ustave izrečena nedotakljivost kraljeve osebe ali pa to, da je treba mojim vladnim činom odgovornega protipisa, — odvzela naravo samostojnosti kraljevih sklepov. Nalog ministrov je, to kraljevo pravico strogo varovati, enako pa pričakujem od vseh uradnikov, ki so mi prisegli zvestobo. Nikakor nečem kratiti prostih volitev, pa za tiste uradnike, katerim je izvrševati moje vladarske ukaze ter se jim more po disciplinarni postavi služba odvzeti, obsega po službeni prisegi sprejeta dolžnost tudi zastopanje politike moje vlade pri volitvah. Zvesto spolnovanje te dolžnosti pripoznal bom z zahvalo in pričakoval bom od vseh uradnikov, da se z ozirom na njihovo prisego zvestobe pri volitvah zdržijo rovanja zoper mojo vlado". — Kaj bi neki naši „ustavoverci" rekli, ako bi naša vlada kaj tacega ukazala?

Žitna cena

v Ljubljani 7. januarja 1882.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 10 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 6 gold. 20 kr. — soršice 7 gold. 80 kr. — rži 6 gold. — kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 3 kr. — ajde 4 gold. 87 kr. — ovsa 3 gold. 14 kr. — Krompir 2 gold. 68 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.